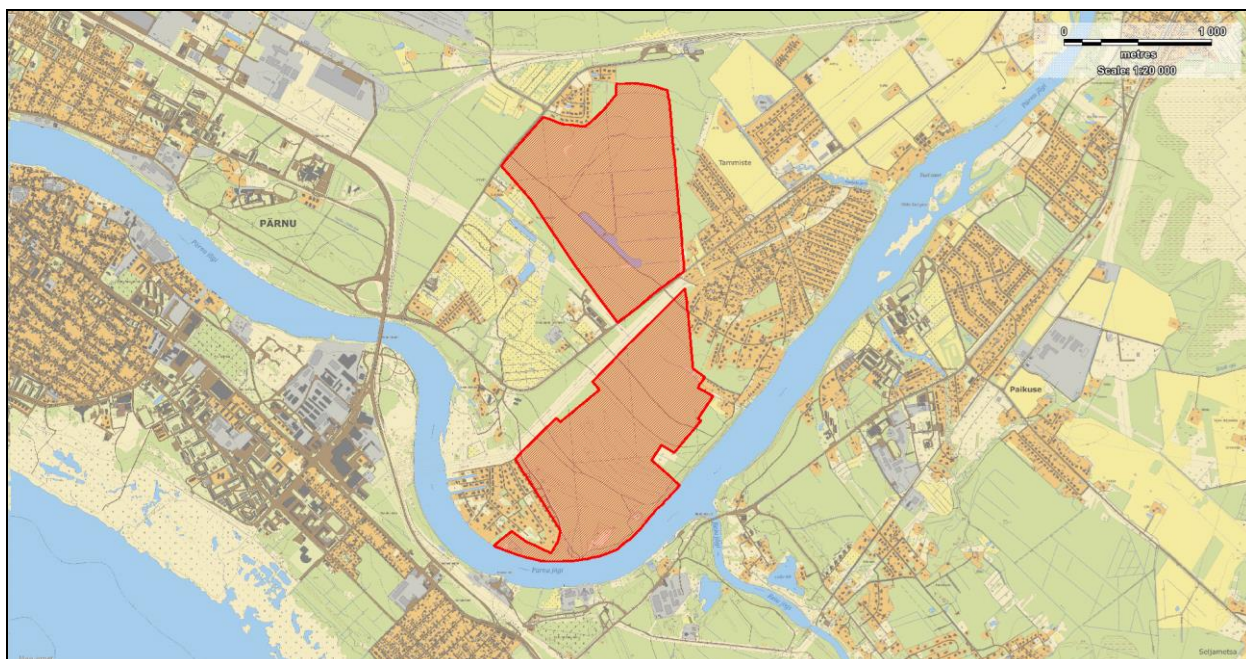

OÜ Tirts&Tigu

Tori valla kohaliku omavalitsuse tasandil kaits-
tavale loodusobjektile – Tammiste metsade kait-
sealale kavandatavate piirangute otstarbekuse
ekspertiis

Koostaja:

Lauri Klein

Tallinn 2022

Sisukord

Sissejuhatus	2
1. Eesmärk ja ülesanded.....	2
2. Kaitseala kaitse-eeskirja analüüs	3
2.1. Kaitse-eeskirja vormiline analüüs	3
2.2. Kavandatavate piirangute otstarbekuse analüüs.....	3
2.2.1. Lubatud tegevused	3
2.2.2. Keelatud tegevused	4
3. Kokkuvõte.....	5

Sissejuhatus

MTÜ Tammiste-Veskimetsa Külaselts esitas 07.10.2021 ettepaneku võtta Tori vallas Tammiste külas asuvad rohevõrgustiku alad ning puhkemetsad kohaliku kaitse alla. Tammiste küla puhkemetsad on kohalike elanike poolt väga aktiivses kasutuses ning piirkonnas kõrgelt hinnatud. Esitatud ettepanek ei vastanud looduskaitseaduse § 8 lõikes 2 sätestatud nõuetele mistõttu polnud võimalik selle ettepaneku põhjal kohaliku kaitse alla võtmise menetlust alata. Toetudes sellele ettepanekule ja muule varasemale informatsioonile koostas Tori vallavalitsus Tammiste metsade kohaliku kaitse alla võtmise ettepaneku ja tellis vastavalt Looduskaitseaduse § 8 lõikele 3 ekspertiisi kaitse alla võetavale loodusobjektile kavandatud piirangute otstarbekuse hindamiseks. Ekspertiisi eesmärgiks on analüüsida kavandatava kaitseala kaitse-eeskirjaga seatavaid piiranguid. Tellitud töö teostas OÜ Tirts&Tigu juhatuse liige, elustiku ekspert, maastikuökoloogia ja keskkonnakaitse magister Lauri Klein.

Töö eesmärk on kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstava loodusobjekti kaitse alla võtmisel kaitse-eeskirjaga sätestatud piirangute otstarbekuse ekspertiisi koostamine.

Ekspertiisi koostamiseks töötas ekspert läbi kavandatava kaitse-eeskirja eelnõu ja selle seletuskirja ning analüüsis olemasolevate ja kavandatud piirangute otstarbekust kaitsealal.

1. Eesmärk ja ülesanded

Töö eesmärk on kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstava loodusobjekti kaitse alla võtmise käigus kavandatud piirangute otstarbekuse analüüs. Ekspertiisi aluseks oli ette antud kavandatava kaitseala kaitse-eeskirja eelnõu ning selle seletuskiri.

Ekspertiisi ülesandeks oli hinnata kavandatava Tammiste metsade kaitseala kaitse-eeskirjaga seatud piirangute otstarbekust ja analüüsida nende selgitusi seletuskirjas ning vajadusel pakkuda välja soovitusi piirangute muutmiseks või selgituste täiendamiseks.

2. Kaitseala kaitse-eeskirja analüüs

Kaitse-eeskirja koostamise nõue kohaliku omavalitsuse tasandi kaitstavale loodusobjektile tuleb looduskaitseaduse § 10 lõikest 8, mis viitab olukorrale kui kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstav loodusobjekt võetakse kaitse alla ilma planeeringut koostamata. Tori valla kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstav loodusobjekt Tammiste metsade kaitseala moodustatakse ilma planeeringut koostamata ja seepärast laieneb sellele ka nõue seada kaitsekord kaitse-eeskirjaga. Tammiste metsade kaitseala kaitse-eeskirja eelnõu on koostatud neljal lehel ja selle seletuskiri üheksal lehel.

2.1. Kaitse-eeskirja vormiline analüüs

Tammiste metsade kaitseala kaitse-eeskiri on koostatud vormikohaselt ja selles sisalduvad kõik vajalikud elemendid. Toodud on kaitse-eeskirja kõik vajalikud punktid: kaitsealale on määratud nimi, kaitsealale on loetletud kaitse-eesmärgid, toodud on kaitsealale seadusest tulenev kaitsekord, viidatud on kaitseala piiride esitlemisele kaitse-eeskirja lisas, määratud on kaitseala valitseja, viidatud on kaitse-eeskirja seletuskirjas toodud põhjendustele, määratud on lubatud ja keelatud tegevused, sätestatud on tegevuste kooskõlastamine, toodud on koht, kus toimub kaitse-eeskirja avaldamine, viidatud on kaitse-eeskirja vaidlustamisele ja jõustumisele. Lisana on toodud korrektne välispiiri kaart.

2.2. Kavandatavate piirangute otstarbekuse analüüs

Tammiste metsade kaitseala kaitse-eeskirja § 5 on määratletud kaitsealal lubatud ja § 6 keelatud tegevused.

2.2.1. Lubatud tegevused

Kaitsealal on luatud igasugune majandustegevus, millele ei ole seatud kaitse-eeskirjas piiranguid.

Kaitsealal ilma kaitseala valitseja nõusolekuta lubatud tegevustena on loetletud järgmised tegevused:

- 1) marjade, seente ja teiste metsa kõrvalsaaduste korjamine;
- 2) telkimine, lõkke tegemine ja grillimine selleks kaitseala valitseja nõusolekul ette valmistatud ja tähistatud kohas;
- 3) kuni 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas;
- 4) jalgrattaga sõitmine teedel ja radadel;
- 5) mootor- või maastikusõidukiga sõitmine teedel vastavalt kehtivale liikluskorraldusele;
- 6) mootor- või maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid järelevalve- ja päästetöödel ja kaitseala valitsemise ning kaitse korraldamisega seotud töödel.

Ükski loetletud tegevustest ei ohusta korraliku järelevalve olemasolul kaitseala kaitseväärtusi. Seega on selliste tegevuste sellistel tingimustel lubamine igati põhjendatud. Korralikku järelevalvet ja võimalikku täpsustamist ning mõningast piiramist võivad vajada eespool toodud loetelus punktid 4 kuni 6. Jalgratastega sõitmist radadel võib olla vaja tulevikus hakata suunama, et ei saaks kahjustatud väiksemate radade läbitavus tugeva maastikurataste koormuse tõttu. Mootor-

ja maastikusõitmist teedel tuleks jälgida just tee defineerimise aspektist – vahel peetakse teeks ka sellist maastikus asuvat kaheerööpmelist moodustist, kust on läbi sõitnud vaid üks või paar autot ja seejärel hakanud seda nõ teena kasutama ka teised. Sellised „teed“ tuleks aegsasti sulgeda. Samuti peaks olema kaitsealal tehtud selgeks, kust lõpeb tee ja kust algab rada. Loetelu punkti 6 juures tuleb jälgida, et järelevalve- ja päästetöid ning kaitseala kaitse korraldamise töid teeksid ikka selleks ka seaduslikult volitatud isikud, mitte ei kasutataks seda punkti ära omavoliliselt.

Kaitseala valitseja nõusolekul on kaitsealal lubatud järgmised tegevused:

- 1) kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks ning poollooduslike koosluste ilme ja liigi-koosseisu tagamiseks vajalik tegevus;
- 2) koosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudmisi tööde tegemise aja ja tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning koosluse koosseisu ja täiuse suhtes;
- 3) rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas;
- 4) ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine kaitseala tarbeks ja virgestusotstarbeks;
- 5) teede ja trasside rajamine kaitseala tarbeks ja virgestusotstarbeks;
- 6) tehnovõrgurajatiste püstitamine;
- 7) olemasolevate ehitiste ümberehitamine ja lammutamine;
- 8) olemasolevate teede, ehitiste ja rajatiste hooldustööd;
- 9) olemasoleva maaparandussüsteemi hooldustööd;
- 10) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmise;
- 11) mootor- või maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid teadustegevusega seotud ja kaitse-eeskirjas lubatud töödel, liinirajatiste hooldamiseks vajalikel töödel ning maatulundusmaal metsamajandustöödel;
- 12) ulukite arvukuse reguleerimine.

Ükski loetletud tegevustest ei ohusta korraliku järelevalve olemasolul kaitseala kaitseväärtusi. Seega on selliste tegevuste sellistel tingimustel lubamine igati põhjendatud. Nende tegevuste juures on väga oluline, et kaitseala valitseja oleks oma nõusoleku andmisel tegevuste suhtes pädev ja kaasaks vajadusel ka pädeva järelevalve. Üldiselt on aga nende tegevuste juures kaitseala valitseja nõusoleku nõudmine kaitseala väärtuste säilimise huvides põhjendatud ja otstarbekas.

2.2.2. Keelatud tegevused

Kaitsealal keelatud tegevustena on loetletud järgmised tegevused:

- 1) uute maaparandussüsteemide rajamine;
- 2) uute veekogude rajamine;
- 3) maavara kaevandamine;
- 4) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 5) uuendusraie tegemine;
- 6) puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt;
- 7) ehitiste, välja arvatud käesoleva eeskirja § 5 lõikes 4 nimetatud ehitiste püstitamine.

Põhjendatud on loetletud tegevuste suur negatiivne mõju kaitseala väärtustele ja seetõttu on selge ja otstarbekas selliseid tegevusi kaitsealal mitte lubada teha. Kui keelatud tegevused loetelu punktides 1-3 ja 7 on selgelt sellised, mis pöördumatult muudavad ala looduslikke ökosüsteeme, siis tegevused punktides 4-6 võivad olla väiksema mõjuga, aga siiski sedavõrd olulise mõjuga, et

on otstarbekas neid tervikuna alal keelata. Eriti arvestades, et kaitsealal on juba suures osas rannemaid piiranguid seoses riikliku püsielupaigaga ja kaitseala piires on hajutatuna kokku 18 metsa vääriselupaika, mis on kõik nendega piirnevatel aladel suuremahuliste metsatööde tegemise suhtes õrnad. Samuti vähendaks punktides 4-6 loetletud tööd ala kõrget puhkeväärtust oluliselt. Seetõttu võib kindlasti pidada loetletud üldiseid keelatud tegevusi otstarbekateks ja kuna kavandatud piirides ei jää kaitsealale ka ühtegi eramaaüksust, tuleb kavandatavad piirangud rääkida läbi riigi ja kohaliku omavalitsuse vahel.

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud järgmised tegevused:

- 1) katastriüksuste kõlvikute piiride ja sihtotstarbe muutmine;
- 2) maakorralduskava koostamine ja maakorraldustoimingute tegemine;
- 3) detail- ja üldplaneeringu kehtestamine;
- 4) projekteerimistingimuste andmine;
- 5) ehitusloa ja ehitusteatiselise andmine;
- 6) metsamajandamiskava väljastamine;
- 7) puidu kokku- ja väljavedu;
- 8) jahiulukite lisa söötmine.

Enamus loetletud tegevustest on juba niigi otseselt seotud kaitseala valitseja kohustustega, aga on siinkohal siiski otstarbekas välja tuua, et toonitada nende järelevalve vajadust nii kaitseala valitseja poolt kui ka halduskorralduslikku järelevalvet kaitseala valitseja asutuse siseselt. Nende tegevuste juures on väga oluline, et kaitseala valitseja oleks oma nõusoleku andmisel tegevuste suhtes pädev ja kaasaks vajadusel ka pädeva järelevalve. Üldiselt on aga nende tegevuste juures kaitseala valitseja nõusoleku nõudmine kaitseala väärtuste säilimise huvides põhjendatud ja otstarbekas.

3. Kokkuvõte

Kokkuvõtteks võib öelda, et ekspertiisi aluseks olnud Tori vallas asuv Tammiste metsade kaitseala kaitse-eeskiri ja selle seletuskiri ning neis välja toodud ja selgitatud piirangud on igati põhjendatud ja otstarbekad. Kavandataval kaitsealal keelatud tegevused on igati proportsionaalsed kaitseala kaitseväärtuste ning kaitse-eesmärkidega ja seatud otstarbekalt ning põhjendatud selgelt. Arvestades kavandataval kaitsealal praeguse seisuga pakutavaid kõrge väärtusega looduse hüvesid, väärtuslikke looduskooslusi, vääriselupaiku ja kaitsealuste liikide leiukohti, ei ole seatud piirangud kindlasti liiga suured ja pigem võib tekkida vajadus neid tulevikus veelgi karmistada. Kavandatav kaitseala on väga oluline nii kohalikele kogukondadele kui ka laiemalt ja eriti oluline ühendamiseks rohealadid tervikuks Pärnu linna ja Tori valla piirialal. Arvestades, et suurem osa kavandatavast kaitsealast hõlmavad praegu maatulundusmaa sihtotstarbega riigimaaiüksused, kus kasvavad majandusmetsad, oleks kindlasti otstarbekas leppida riigimaa valdaja, RMK ja Tori valla vahel kokku nende maaiüksuste majanduslikud üksikasjad, et neil säiliks ja paraneks veelgi looduse kõrgekvaliteediliste hüvede pakkumise võimekus ja et nende metsade linnalises keskkonnas unikaalset kõrget looduslikkust ei hävitataks pelgalt puiduvarumisplaanide täitmiseks.